

Naujienu Antroji Dalis

NR. 861

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

Tautos veikėjas be baimės ir be dėmės

(Dr. K. Griniaus paminklą Tautinėse kapinėse atidengiant)

Heroiškasis mūsų tautinio atgimimo ir vėlesnis kovų už laisvę bei valstybinio kūrimo laikotarpis davė mums eilę didžiųjų veikėjų. Dabar, jau iš tam tikros istorinės perspektyvos žvelgiant į juos, atrodo, kad dr. Kazys Grinius bene bus buvęs jų tarpe viena pačių ideališkiausių asmenybių. Ideališkiausia ta prasme, kad visus jo veiksmus, atrodo, kuo mažiausiai lėmė vadinamosios žmogiškos silpnybės, kai kitų gyvenime ir veikloj, žiūrėk, viena ar kita tokia silpnybė vaidindavo gana žymų vaidmenį. Tuo atžvilgiu dr. K. Griniui tegali prilygti tik nedidelis būrelis kitų mūsų veikėjų.

Dr. K. Griniui per visą ilgą jo gyvenimą buvo svetimas tuščios garbės, perdėto populiarumo ar valdžios troškimas. Niekomet savo politinėj ir visuomeninėj veikloj jis nesivadovavo dėsnium, kad tikslas pateisina priemones, niekuomet jis nesigriebė kokių nors klastos, apgaulės metodų. Visi veiklos keliai, būdai ir priemonės buvo aiškios ir tiesios. Tiek draugų, tiek ir priešų atžvilgiu lėmė teisingumo ir garbingumo principai. Net ir 1926 m., kai dr. K. Griniui atsivėrė kelias į patį aukščiausią mūsų Respublikos postą, kaip gerai anuos laikus atsimeną žmonės pasakoja, jo artimiesiems ir idėjiniams bičiuliams teko dėti gana daug pastangų, kol jį įtikino, kad su tiktu būti Respublikos Prezidentu. Ir dr. K. Grinius pagaliau sutiko, nes jautė, kad tai jo pareiga, kaip lietuvio ir Lietuvos piliečio.

Dr. K. Griniaus charakterio tiesumas, atvirumas bei padarumas, didis patriotizmas ir meilė Lietuvos liaudžiai ir buvo tie pagrindiniai stulpai, kurie išlaikė valdžioj gana ilgą laiką, 1920 - 1921 m., sunkiausiu Lietuvos metu, jo sudarytą su krikščionimis demokratais koalicinę vyriausybę. O artimai bendradarbiauti anais laikais su mūsų krikščionimis demokratais, kurių veiklą sąlygojo specifiški dėsniai ir į kuriuos turėjo įtakos toli nuo Lietuvos esančios jėgos, nebuvo jau taip lengva, ypač kai dar jie turėjo Lietuvos seime daugumą. Tačiau tuomet abi svarbiausios mūsų lietuviškosios visuomenės pusės parodė nepaprastai aukštą savo politinį subrendimą ir didelį padėties supratimą.

Dr. K. Griniui buvo svetimas ir tas nelaimingas troškimo praturtėti grybelis, kuris, deja, juo toliau, juo labiau pradėjo turėti įtakos į kai kuriuos mūsų senes-

niuosius ir ypač jaunesniuosius veikėjus, ypatingai gi vadinamojo autoritetinio režimo metu. Tas troškimas kai kurių gyvenimą pasuko visai kitu keliu, kai ką privertė paprekiauti tokiais dalykais, kuriais paprastai garbingi žmonės neprekiauja.

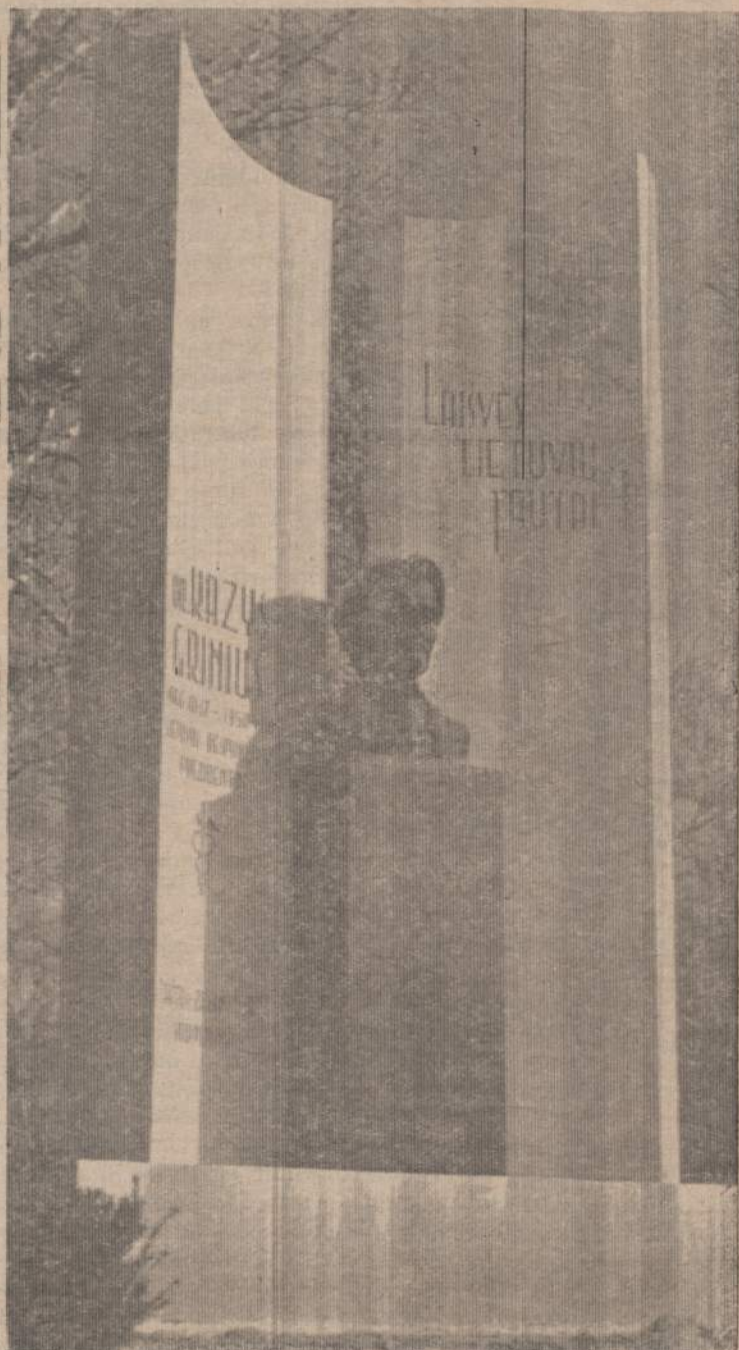
Pagaliau dr. K. Griniaus gyvenimas visą laiką buvo laisvas nuo bet kokio svaiginimosi alkoholiu ar nikotinu. Gal būt, tai ir buvo viena iš priežasčių, kad jis sulaukė tokios gražios senatvės ir iki pačios mirties išlaikė šviesų savo protą ir nepaprastai gerą atmintį.

2.

Dr. K. Grinius nebuvo vadinamasis auksaburnis kalbėtojas, bet jis buvo geras ir svarbiausia, įdomus kalbėtojas. Jo besiklausant niekuomet bent man nėra tekę nuobodžiauti ir laukti, kad kalbėtojas kuo greičiau baigtų savo kalbą, kaip kartais pasitaiko besiklausant kai kurių nuobodžių kalbėtojų. Priešingai, kaip tik norėdavosi, kad dr. K. Grinius kalbėtų kuo ilgiausiai, nes visuomet galėjai tikėtis, kad jis iš savo nepaprastai gausaus visokių žinių bagažo ištrauks kokį nors faktą ar kokį nor įvykį, kurio iki šiolei nežinojai ir vargu ar kur kitur tai sužinotum. O tai dažnai įvykdavo dr. K. Griniaus kalbų besiklausant.

Neprikl. Lietuvoje turėjom keletą auksaburnių gražbylių, kuriems įlipus į tribūną paprastai pasipildavo nenutrūkstanti srovė gražių ir sparnuotų žodžių, pajvairinamų dar tautosakos ar poezijos perlais, bet deja, daugumoj atvejų tai vis dėlto būdavo tuštoki kalbėtojai. Jie veikdavo daugiau į klausytojų jausmus. Paprastai jie daug kalbėdavo apie tėvynės meilę, pareigas tautai ir kitus panašius dalykus, bet dažniausiai tik bendrybėmis be jokių konkretnių sumanymų ar pasiūlymų. Ir žmogus, pasiklausęs tokių gražbylių, jausdavais lyg išgėręs gerą stiklą šampano: malonu gomuriui, bet nieko konkretnio kūnui ir dūšiai, nors galva kartais ir kaista. Ir jau kitą dieną paprastai mažai kas belikdavo galvoje iš tos visos jų gražbylystės.

Dr. K. Grinius, būdamas pozityvistas ir realistas, niekuomet savo kalbose nesistengdavo skrajoti padangėse, operuoti sparnuotais žodžiais, bet beveik visuomet kalbėdavo apie reikalus. O jau tų žinių apie lietuviškąją žemę, apie lietuvių tautą, apie jos aktualiuosius reikalus

PAMINKLAS DR. KAZIUI GRINIUI

Čia matomas paminklas buv. Lietuvos Respublikos Prezidentui dr. Kaziu Griniui jau yra pastatytas. Iškilmingas jo atidengimas, dalyvaujant Lietuvos Respublikos atstovams, didžiųjų lietuviškųjų politinių ir visuomeninių organizacijų vadovams ir gausiai lietuviškai visuomenei, įvyks 1967 m. gegužės 30 d. (Kapų Puošimo Dieną) 1 val. po pietų Čikagos Lietuvių Tautinėse kapinėse, 8201 So. Kean Ave., Willow Springs, Ill. — Paminklo projektą parengė skulptorius R. Mozoliauskas. Jo statyba rūpinosi Čikagos lietuviškųjų organizacijų ir Lietuvių Tautinių kapinių vadovybės sudarytas Komitetas, kuriam pirmininkauja Povilas Daubaras. Savo duosnėmis aukomis statybą rėmė patriotinės JAV ir Kanados lietuvių organizacijos ir paskiri asmenys. — Nuoširdžiai dėkodamas savo gausiems ir duosniems aukotojams dr. K. Griniaus Paminklui Statyti Komitetas maloniai kviečia visus lietuvius iš arti ir iš toli dalyvauti šio paminklo iškilmingame atidengime.

gausumas dr. K. Griniaus galvoje buvo tiesiog nuostabus. Jis buvo lyg kokia vaikščiojanti li-tuanistinė enciklopedija. Mat, per ilgą savo gyvenimą jis buvo iš įvairiausių šaltinių ir iš savo patirties prisirinkęs gausybę žinių apie Lietuvą, lietuvius, jų praeitį ir kaimynus. Taip pat jis smulkmeniškai žinojo mūsų tautinio atgimimo laikotarpio visus svarbesnius įvykius, nes daug kur jam pačiam teko dalyvauti, asmeniškai pažino, gal būt, visus svarbesniuosius mūsų tautos tų laikų veikėjus, išskiriant nebent kur nors nuošaliai gyvenusį vieną kitą kunigą. Tad kuri tik tema Lietuvą ir lietuvius liečianti beiškiltų, dr. K.

Grinius visuomet turėjo daug ką ir įdomiai apie tai pasakyti...

Kokią gausybę visokių žinių, faktų ir faktelių dr. K. Grinius žinojo apie Lietuvą ir lietuvius, iš dalies rodo ir jo "Atsiminimai ir mintys", kurių, deja, iki šiolei teisleista tik dvi knygos, kai, atrodo, dar bent dvi kitos didžiulės knygos laukia rūpestingos redaktoriaus rankos ir leidėjo. O reikia atsiminti, kad tuos savo atsiminimus dr. K. Grinius rašė labai nepalankiose sąlygose dar būdamas Vokietijoje ir neturėdamas jokių šaltinių, pasikliaudamas bemaž vien tik savo atmintimi. Ir vis dėlto kokie tie jo atsiminimai

(Nukelta i 2 psl.)

Dienų skeveldros

I.

Banditams ir po mirties sekas. Ana, Hitleris jau vienu pamirštas, o kitų dar labiau dievinamas. Vienas Vakarų pramonininkas yra supirkęs per 300 SS uniformų. Ar šeimos muziejui? Kas be ko, ir Izraelis "tesirūpina" maziukais Hilleriukais, o pačiam Adolfui nėra parūpinęs jokios rimtos studijos.

Neseniai Lenkijoje atidaryta Oświęcimo KZ aukoms paminklas. Šiaip plačios burnos lietuviai komunistai ne tik neatsiuntė atstovo, bet netgi ir nepaminėjo. Ir kaip čia minėsi, kad ten kentėjo ir žuvo lietuviai ("buržuaziniai nacionalistai"), ne komunistai ar jų talkininkai.

Stabterkime ties Hitlerio draugu (anot poeto, viens raudonas kaip šetonas, kitas rudas kaip šuva) Stalinu. Jo dukra, kaip dukra, tėvą ir pakaltina, bet užvis... pateisina, girdi, ne jis vienas buvęs.

Keisčiausia, kad rusai emigrantai, save antikomunistais besideda, jau eina komunizmo lyderių, taip sakant pačių banditų grietinėlės, pateisinti. Girdi, pamirškim Kosiginą, Brežnevą, Podgornį ir t. t. Girdi, get to youth, get to the people, — šaukia po universitetus su paskaitomis bevažinėjęs NTS vadas Boldyreff.

Kur baigiasi kova prieš komunizmą, o kur prasideda talka Kremliai? Beje, rusai prie širdies ne rusų tautų pavergimas ir kolonizavimas, ar tai baltojo ar raudonųjų carų laikais.

II.

Okupuotos Lietuvos architektai turi savo kūryboje grumtis su dvigubu priešu. I — partija, II — vadinamasis rentabilumas. Jau esame minėję, kad palei šeškinės kalnus statoma pirmas Vilniuje dangoraižis, bene 22 aukštų. Architektų brolių Nasvyčių kūrinys. Tai Inturisto viešbutis. "Literatūros ir Meno" skiltyse prasiveržė Nasvyčių kritika, girdi, dangoraižis nesiderins prie Vilniaus bendrosios struktūros. Dabar vėl prabilo "švyturys", kad... norentabylus!

Dalį užuolaidos praskleidžia kino režisierius A. Zydriūnas. Jis į šipulius sudirbęs mūsų J. Meką, tarp kita ko, rašo, kad "negalima įsivaizduoti, kad broliai Nasvyčiai šandie imtų ir suprojektuoti toki pastatą, kokie buvo statomi pirmais pokario metais..."

Paskutiniu metu lietuviai architektai nebeskuba į vad. visąsąjunginius konkursus. Rusų komisijos visada pirmyn išneša rusus, bet... nelaimėjusių projektai lieka "partijos ir vyriausybės žinioje". Šmet vienas lietuvis architektas, besilankydamas palei Uralą "surado"... savo namą. Projektas lašas lašan lietuviui, viena "pataisa" — raudonasis kampelis. Nei tu šauk nei tu bėk, ir neban-

dyk įrodyti savo kaip autoriaus teisių...

III.

Dar grįžkime minutėlei į Paryžiuje triukšmą sukėlusį Zalakevičių. Jo filmas "Niekas nenori mirti" aiškios Stalininės linijos: Partizanai — valkatos, niekšai, žudikai, priedaurojai ir t. t. Kas galėjo patikti Paryžiaus tremtiniams yra "vieša paslaptis". Tuo tarpu "Lit. ir Meno" Nr. 18, aprašant okupuotos Lietuvos kinematografininkų sąjungos valdybos plenumą, paduodama studijos direktoriaus J. Lozoraičio tokia nuomonė:

kalbant apie Zalakevičiaus filmą "Niekas nenorėjo mirti", tenka susimąstyti: kodėl užsienyje, net liaudies demokratijos šalyse, turėjusiose daug bendrų su mumis pokario metų problemų, šio filmo vidinė problematika mažai jaudina žiūrovą? Matyt, pati filmo situacija primena kažką tokio, kas jau buvo pasauliniame kine.

IV.

Vienas skaitytojas teiraujasi kas nutiko Maskvos projektą užgriozdinti Gedimino aikštę kazarminiu telefono telegrafo pastatu. Trumpai: kėsiai atidėla! Okupuotos Lietuvo drąsiniųjų mokslininkų, rašytojų, architektų ir kt. kultūrininkų protestas pagelbėjo. Kėsiai tiek buvo akiplėšiški, kad net "Tiesa" išėjo prieš... Maskvą. Tuo tarpu padaryta tokios "dalybos" (sekant "Tiesą):

Artimiausiu metu bus suprojektuoti ir pastatyti nauji Ryšių rūmai L. Giros gatvėje. Čia iš dabartinių Centrinio telegrafo rūmų persikels ministerijos aparato darbuotojai, kai kurios miesto ATS ir telegrafo tarnybos... Pasilaisvinusiam plote bus toliau plečiama magzginė miesto ATS. Tuo pat metu, Kultūros ministerijos iniciatyva, bus atlikti Centrinio telegrafo aplinkumos istoriniai - archeologiniai tyrimai. Tik po to, atsižvelgiant į gautas išvadas, bus suprojektuotas ir pastatytas mažesnės apimties priestatas, kuris vis tik būtinas Ryšių ministerijai ir kuris geriau derinsis su Gedimino aikštės aplinka.

V.

"Lit. ir Meno" skiltyse skaitau Juditos Vaičiūnaitės eilėraščių apie Vilniaus miesto vartus. Gal kartu paskaitysim:

Apyaušris. Aštrėja kaminai ir varpinės.
Nušvinta miesto vartai.
Saudyklų angos susitraukia.
Tirpsta mūsų triukšmas ir šešėliai...
Veltui tu trokštum būti rūkas ir lietus — vis tiek tu šiaurės saulėj atsivertum...
Gaisrų laukiniame apšvietime,
žibintams, žvakėms ir žvaigždynam
varvant,
viršum kalvų,
virš kylančių ir krintančių stogų
suskambus varpui,
tiek daug erdvės ir polėkio...
Suskilęs grindinys pakluso laiko valdai...

Tautos veikėjas be baimės ir be dėmės

(Atkelta iš 1-mo psl.)

idomūs, kokia daugybė ten aprašytų įvykių, kokia gausybė pavardžių ten minima. Visa tai verčia stebėtis nepaprasta dr. K. Griniaus atmintimi senatvėje.

3.

Man iš girdėtųjų dr. K. Griniaus kalbų atmintin daugiausiai yra įstrigę du jo tvirtinimai. Bent porą ar trejetą kartų teko girdėti jį kalbant apie nepriklausomybės reikšmę tautai kultūriniu bei materialiniu atžvilgiu. Dr. K. Grinius sakydavo, kad pagal jo apskaičiavimus, carinė Rusija iš etnografinės Lietuvos, kuri yra žymiai didesnė negu buvusi Neprikl. Lietuva ir maždaug visai atitinka 1920 m. Maskvos sutartimi nustatytas Lietuvos sienas, kas metai surinkdavo mokesčiais, muitais ir visais kitais būdais maždaug apskritą 100 milijonų rublių sumą. O gražindavo į kraštą algoms (beveik išimtinai vien tik rusams činovnikams), švietimui, šiokioms tokioms statyboms ir kit. tik apie 60 milijonų rublių. Taigi, kolonizatorius rusas tuomet vien tik iš Lietuvos kasmet grynais pinigais gaudavo maždaug apie

40 milijonų rublių į savo kišene. Tad visai aišku, kodėl taip malonu rusams buvo Lietuvą valdyti ir kodėl to jie niekuomet nebuvo užmiršę.

Antras dr. K. Griniaus tvirtinimas lietuvių tautos biologinį išlikimą. Dr. K. Grinius matė, kad Rytų ir Pietų Lietuvoje lietuvių apgyventi plotai laikui bėgant vis po truputį slaukė ir lietuvių žemės mažėja. Jis kvietė visus tuo reikalu susirūpinti. Jo nuomone, toks liūdnas mūsų tautai reikšmės vyksmas ne vien tik dėl slaviskųjų tautų agresyvumo, bet ir dėl to, kad tos slavų (gudų, lenkų ir rusų) tautos per pastarąjį šimtmetį turinčios žymiai didesnį gyventojų prieauglį negu lietuviai, gimimų skaičius tikstančiui gyventojų ten esąs aukštesnis negu Lietuvoje. Tuo reikalu mes turime daryti viską, kad atlaikytume slavų tautų spaudimą, susidarantį nuo nuolatinio jų gyventojų skaičiaus didėjimo. Pirmoj eilėj mes turime kiek galima pakelti savo tautos sveikatingumą. Lietuviai turi ilgiau ir sveikiau gyventi negu iki šiolei. Turime pakelti ir materialinį mūsų (Nukelta į 3-čią psl.)

Bučiuoju tavo plytą
tavo herbą,
tavo vilnijantį švelnų vardą
ir pakeliu rūdijančius raktus...
Apyaušris. Nušvinta miesto vartai.

VI.

Apie dabartinį Vilniaus miesto veidą rašo inž. A. Jumonas štai ką:

Vilniuje centrinių gatvių šaliगतviai naudojami ne pagal paskirtį: ten, kur itin daug pėsčiųjų, prekybininkai stengiasi pastatyti kioską ar vežimėlį. Prie jų dažnai išsirikiuoja nemažos pirkėjų eilės. Pėstieji, norėdami aplenkėti eiles, turi eiti važiuojama gatvės dalimi. Tokį vaizdą galime matyti Gorkio bei Komjaunimo gatvėse. Svarbiausia, vežimėliai, dėžės su prekėmis ir pirkėjų eilės nepuošia gatvės.

Pažiūrėkime, kaip prekybininkai "papuodė" šaliगतvį prie Sveikatos apsaugos ministerijos. Kuo tik čia neprekiuojama! Daržovėmis, vaisiais, pyragėliais, konditerijos bei galanterijos gaminiams, ledais. Be viso šito, kažkas dar sumanė pastatyti avalinės remonto kioską. Atrodo, nebuvo reikalo prie moderniško pastato miesto centre organizuoti turgelį.

Prekiauti gatvėse būtina, tačiau reikėtų taip parinkti vietą kioskui ar vežimėliui, kad jis niekam nekludytų ir derintųsi su miesto gatvių išvaizda.

VII.

Dar... literatūrinėmis temomis. Prisimenate Katiliškio "Miškais ateina ruduo", ten, tarp kitko "Zimagorų" (miškakirėjų, grioviakasių) gyvenimas. Kas nūn? "L. ir M." paduoda tokį vaizdą: "... apie mūsų kolūkių par-

duotuves nuolat spiečiasi alaus mėgėjai, kurių tarpe neretai pasirodo įklausę melioratoriai. Kai pardavėjas jiems nefeidžia gerti prie bufeto, jie išėina į kiemą ir atsišlieję į sieną, geria tiesiog iš bonkų. Taip elgiasi žmonės, kurie kultūrėna laukus, keičia žemės veidą. Iki šiol jie negali atsikratyti "zimagoro" papročių. Nors šiandien jie dirba ne kastuvais, o sudėtingomis mašinomis, tačiau savo gyvenimo būdu, įpročiais ir elgesiu maža kuo skiriasi nuo kadaise panašų darbą dirbusių žmonių. Jie geria vogčiomis prie parduotuvės prekystalio, nakvoja pas kolūkių ant šieno, valgo pietus iš lagamino, kurį jam suruošė žmona, gyvenanti Varėnos rajone."

Dar:

"... Sunku įvažiuoti į K. Borutos tėviškę; kelelis neplatus, išvažinėtas, purvinas... Sunkios Kūlokų žemės... Ir kieme nėra kur išlipti: klampų, visur pažliugęs molis.

Mus pasitiko rašytojo brolienė — našlė. Jos vyras, rašytojo brolis, neseniai miręs. Mirė nesenas. Dar gyvas būdamas, viename namo kambaryje įrengė lyg ir nedidelį muziejų. Tame kambary Kazys dažnai rašydavo, jame ilsėdavosi...

Belgi apima ir pasipiktinimas besilankant rašytojo gimtojoje sodyboje. Čia lango atidaryti negalima: už kelių metrų nuo gyvenamo namo voliojasi kiaulės savo "lauko stovykloje."

VIII.

Klausimas: Kas yra bendra tarp "Tėviškės Žiburių" ir "Vienybės?"

Atsakymas: ... Edvardas Šulaitis! J. Cicėnas

ALGIRDAS BUDRECKAS

K. Bradūno eilėraščiai "Sonatos ir Fūgos"

Šiomis dienomis išėjo iš spaudos Kazio Bradūno eilėraščių knyga pavadinta "Sonatos ir Fūgos" (susitikimas su Čiurlioniu). Knygą spausdino M. Morkūno spaustuvė. Ilustracijos piešė V. Virkau. Eilėraščių rinkinys išleistas didelio formato.

Pirmas eilėraščių yra įdėtas 13 puslapyje skyrių "Pirmas pasimatymas" ir pavadintas "Tėbūnie". Iki 13 puslapio yra sudėtos iliustracijos ir atžymėjimai.

"Saulės Sonatoj" randame eilėraščius: "Allegro", "Andante", "Scherzo" ir "Finale", taip pat "Pavasario Sonatoj" randame eilėraščius tais pačiais pavadinimais.

Pirmoj ir antroj "Fūgoj" yra po 5 eilėraščius, kurie tik numeruoti, be pavadinimų. Toliau seka "Jūros Sonata", kur randame eilėraščius: "Allegro", "Andante" ir "Finale". Paskutinis skyrius pavadintas "Atsisveikinant" su vienu eilėraščiu "Laivas".

Eilėraščių knyga yra 59 puslapių su 23 eilėraščiais. Kiekvienam eilėraščiui yra skiriamas vienas puslapis, o likusiuose iliustracijos.

Iliustracijos primena sukarpytus ir palaidžiai išskleistus Čiurlionies paveikslus.

Reikia pripažinti, kad K. Bradūno poezija yra "čiurlioniška" — stichinė, mistiška ir kartais klaidinga. Eilėraščiai dvelkia pesimizmu, beviltiškumu, kas charakteringa mūsų išsivijos poezijos rašytojams.

Pusl. 21 —

Kas įpus ten drėgną ugniakurą, Kas guolį ugnelei paklos, Kai šalta, ledėjantį vakarą Neatsišauksime iš tylos?...

Saulėtos nuotaikos šioje knygoje visai nerandame. Autorius savo eilėraščiuose stebi visatą ir nuolat primena joje žmogaus menkystę ir bejėgiškumą:

Pusl. 13 —

Kur tu dėsi

Saulę, žemę ir vandenį? —
Sudegins, užkas, nuskaudins.
Bet tu palieti
Sunarpliota chaoso audinį
Ir viską baisia įskaudini,
Tardamas: Tėbūnie.

Bendrai knyga yra neeilinės išvaizdos ir neeilinio turinio.

Ar susitikimas su Čiurlioniu įvyko?

Į šį klausimą atsakymo nėra ir negali būti, nes Čiurlionis buvo ir liko mistiškas ir nesuprantamas.

Tenka pasidžiaugti, kad lietuviška knygų lentyna praturtėjo dar vienu kultūriniu įnašu.

AR PASIDARYSIME GIGANTAIS

Kas Lenkijoje krinta į akis, tai paauglių berniukų ir mergaičių aukštumas. Aš nesu iš pačių žemųjų; turiu 1,70 metr. ūgio. Lietuvoje prieš 23-50 metų neatrodžiau, kad būčiau neužaugęs, o čia Lenkijoje daugeliui paauglių siekiu tik ligi pečių. Miestų gatvėse dažnai matomi vyrai išaugę ligi 2 ir virš dviejų metrų.

Šitokia fikrovė pastebima visoje šiaurinėje Europoje. Apie tai rašo ir laikraščiuose. Dvidešimto amžiuje pastebėta, kad kiekviena sekanti generacija yra aukštesnė, negu buvusi prieš tai. Žmogaus išmiery didėjimas vyksta jau nuo senų laikų. Pavyzdžiui, australopitėkas, kuris laikomas mūsų tolimu protėviu, gyvenusių maždaug prieš milijonų metų, savo ūgiu siekė 130 — 150 centimetrų. Pitekanthropas — vėlyvesnė forma — turėjo 144 — 156 centimetrus. Neandertalis, gyvenęs prieš 70 — 35 tūkstančius metų, pasiekdavo nuo 148 iki 162 centimetrų. Neolito gadinės žmonės išaugdavo iki 162,6 centimetro. Istoriniame laikotarpyje vidutiniu ūgiu laikoma 167,6 cent.

O kaip buvo Lenkijoje? Vyrių skeletai iš pirmųjų Piasų laikmečio turi apie 165 cm. ūgio, o moterų apie — 153 cm. 1938 m. vidutinis ūgis siekė 166 cm., o moterų — 157 cm. Studentų, kurie buvo patikrinti Wroclawe 1958 — 61 m., vidutiniškas aukštumas rastas 170 — 171,2 cm.

20 amžiuje daugelyje kraštų žmonių ūgis pakilo nuo kelių ligi keliolikos cm. Sovietų Rusijoje 1965 m. penkiolikos metų jaunuolio ūgis ir išsivystymas buvo panašus, kaip šio šimtmečio pradžioje pasiekdavo aštuoniolikmečiai. Skandinavų kraštuose tie skirtumai yra dar didesni.

Dėl ūgio kilimo teigiamos įtakos, be abejo, turi: higienos pagerėjimas, vitaminai, sportas, ligų nugalėjimas. Be to, dabar žmonės geriau supranta ir saulės naudingumą sveikatai. Vasaros metu yra išplitęs vaikų stovyklavimas bei jų kolonijų steigimas. Tokiu būdu jie gauna daug saulės ir gryno oro.

Tačiau svarbiausias motyvas yra ekonominio gyvenimo sąlygų pagerėjimas. Ten, kur gyvenimo sąlygos pablogėja (dėl karo ar badmečio), ūgis krenta žemyn. Po Pirmojo Pasaulinio Karo, kariavusiuose kraštuose žmonių ūgis nukrito 6 cm. JAV atlikti tyrimai su Europos emigrantais, atvykusiais iš neturtingų kaimų, parodė, kad jų vaikai, išauginti geresnėse sąlygose, yra aukštesni, negu tėvai.

Devyniolikto šimtmečio 70 metais Dudrewicz ištyrė Lenkijos vaikų ūgį. Panašų tyrimą 1959 m. Varšuvoje atliko dr. Wolanski. Paaikėjo, kad per 80 metų įvyko dideli pasikeitimai. Vaikai tokio pat amžiaus, kaip jų pirmtakūnai iš 19 amžiaus, yra žymiai aukštesni.

(Nukelta į 6 psl.)

Tautos veikėjas be baimės ir be dėmės

(Atkelta iš 2-ro psl.)

sų tautos gerbūjį, kad kuo didesnis skaičius mūsų jaunimo ir kiek galima jaunesniam amžiui galėtų sukurti lietuviškas šeimas. Ir trečias dalykas: kiekvienas Lietuvoj gimęs kūdikis turi būti išsaugotas nuo mirties ir išaugintas sveiku, išmoksintu žmogumi.

Dr. K. Grinius ne vien tik taip kalbėjo, bet ir veikė ta kryptimi, ypač gi besirūpindamas įgyvendinti trečiąjį čia minimą punktą, besirūpindamas biologine lietuvių tautos gyvastimi: jis buvo vienas didžiausių Lietuvos kūdikių gelbėtojas. Jo pastangomis buvo įkurta keletas tuo reikalu visuomeninių organizacijų ir tais klausimais jis nuolat klebena valdžios duris. Vienai iš tokių organizacijų — "Lietuvos Pieno Lašo Draugijai" — atidavė ir visą savo iš valstybės, sulaukus seno amžiaus, gautąją pensiją. Tuo būdu per keliolika metų dr. K. Grinius paaugojo maždaug 150.000 litų, kad Lietuvos kūdikiai, kurių tėvai vargšai, turėtų nors lašą pieno. Ar daug mes turime kitų tokių lietuvių, kurie be savo nuolatinio darbo dar būtų pridėję ir tiek daug lėšų tautos ateitimi ir jos sveikata besirūpinant?

4.

Jau anksčiau mūsų prisimintas troškimo greitai praturtėti grybelis, kuris ne vieną mūsų tautietį nesveikai graužė Lietuvoje ir kuris taip pat ne vieną graužia čia Amerikoje ir kartais net nuvoro per anksti į kapus, dr. K. Griniui buvo svetimas. Netroško jis didelių turtų ir jų nesiekė, priešingai, kaip jau minėta, net tokią didžiulę sumą paaugojo tautos ateičiai užtikrinti. Tuo atžvilgiu jis, žinoma, nebuvo išimtis, bet taip pat toli gražu nebuvo ir taisyklė. Vis dėlto tokio tipo veikėjų turėjome ne per daug. Daugumo gi nagelina buvo gerokai į save palenkę. Bedirbdami tau-

tai ir valstybei, beskelbdami patriotines frazes ir bemokydami kitus kaip reikia tėvynę mylėti, tokie mūsų mieli tautiečiai stengėsi ir savęs neužmiršti: aprūpinti savo senatvę ir užtikrinti savo įpėdiniams socią ir užtikrintą ateitį. Buvo net lyg susidaręs, nors ir niekur neraišytas gero, "patriotingo" lietuvių devizas: "Kaune namukas, provincijoje centriukas". Ir tas namukas, ir tas centriukas, žinoma, nebūtinai turėjo būti tokie kuklūs, kaip šie žodžiai, ir dažniausiai jie tokie nebuvo.

Ir jau nemažas skaičius šaunių mūsų tėvynainių buvo šį savo idealą pasiekę arba bebaigia pasiekti. Bet štai kilo Europoj baisi katastrofa ir... viskas, kaip Margaret Mitchell sako "gone with the wind".

Nieko nebūtų aglima pasakyti, prieš žmonių norą normaliai praturtėti, jeigu tam troškimui patenkinti nebūtų aukojama daugelis kitų dalykų, užmirštami kultūriniai poreikiai, bijomasi išleisti vieną kitą anuometinį litą, o dabar dolerį lietuviškai knygai, spektakliui ar koncertui. Praėjusio karo ir po jo sekusių režimų Rytų ir Vidurio Europoje pavyzdžiai rodo, kad daug verčiau yra krauti dvasinius turtus, o ne materialinius, ir čia dr. K. Grinius gali mums visiems būti pavyzdys.

Ant paminklo dr. K. Griniui, kuris gegužės 30 d. atidengiamas Čikagos Lietuvių Tautinėse kapinėse, yra trumpas užrašas "Laisvės Lietuvių Tautai!" Tai trys trumpi žodžiai, bet juose telpa ir dr. K. Griniaus ir daugelio kitų mūsų tautos veikėjų visa gyvenimo programa: pasiekti, iškovoti lietuvių tautai laisvę ir nepriklausomybę, kad ji pati galėtų, kaip jau patinka, tvarkyti savo gyvenimą. Šie trys trumpi žodžiai tebėra ir šių dienų lietuvių pagrindinė veiklos programa ir įpareigojimas jiems. A. B.

J. AUGUSTAITIS

ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA

154 pusl. knyga.

Kaina \$1.50

Nei vienas žmogus, norįs pažinti nepriklausomos Lietuvos ir Antano Smetonos valdymo laikotarpį, negalės apsieiti be J. Augustaitis paruoštos studijos. Ši knyga būtina kiekvienam, norinčiam pažinti netolimą Lietuvos praeitį. Lietuvoje gyvenusieji ir Smetonos valdymo laikotarpį pažįstantieji žmonės tvirtina, kad J. Augustaitis teisingiausiai ir tiksliausiai aprašė ir įvertino Antano Smetonos veiklą.

J. Augustaitis knyga galima gauti "Naujienose" darbo valandomis. Kas negali užėiti į "Naujienas", tai prašomas persiųsti \$1.50 čekį arba Money Orderį, pridėdam 20 c. persiuntimui paštu, tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigų, tuojau knygą pasiųsime.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

M. SILEIKIS

20-to ŠIMTMEČIO MENO RAIDA

Meno šaltiniai niekad neišsenka, bet trykšta per amžius platesne ar siauresne srove; gilūs ar sekūs, vis tiek plaukia keisdami formas ir spalvas. Kas gi gali nustatyti tikrąjį pasikeitimų tašką ar laiką

Clive Bell

Tikrąja prasme menas nepasikeičia, pasikeičia tiktai stilius, forma, skiriasi periodai nuo periodų, epocha nuo epochos. Visas didelis menas yra tik vienas, viena vertybė, nežiūrėnt to, koks žmonių skonis ar samprata, didelis menas lieka gyvas. Kitos meninės vertybės gali būti dirbtinės, įsivaizduotos, laikinos, ypač tokios, kaip mūsų laikais eksperimentinė dailė, konkuruojanti dėl pagarsėjimo troškulio. Graikų klasika, amžių istorijoje "suakmenėjusi", pasilieka didelis menas, impresionizmo gimimas taip pat tiktas naujam menui atsirasti, atseit, kubizmui ir abstraktinėms formoms. Šitie tiktai turi nedaug stulpų, ant kurių paremta visa naujoji epocha. Reikia žinoti ir tai, kad praeitis daug davė ir ateičiai. Kitais žodžiais tariant, niekas nepakilo aukščiau žemės nepažindamas savo motinos...

Didžiausias naujas dailės meno posūkis į abstraktinius darbus prasidėjo pirmoje 20-to šimtmečio dalyje Amerikoje. Bet Europoje abstraktinė meno idėja prasidėjo prieš 56 metus, atsiradus kubizmo idėjai. Kubizmas taip pat yra abstraktus menas. Abstraktinė dailė turi daug charakteringų formų, pvz. grynas geometrinis, architektūrinis, bedaiktinis, su organiniu elementu ir t. t. Kubizmo pagrindinė idėja, atrodo, labai paprasta, paremta daiktų perkėlimu iš jų natūralios padėties ar pozicijos į naują kompoziciją. Kubizmas prasideda iš pažįstamų daiktų. Kubizmas turi dar ir kitą pagrindą, tai enigmatinio daikto kilmę, t. y. priklauso nuo kokio nors žinotą daikto arba daiktų šaltinių, iš kurių paaikškėja visa enigmatinė sistema: parodoma kartu visos daikto pusės, net veido profilis pavaizduojamas su

dviem akimis ir pan. Picasso, Braque ir Gris kubizmą įsivaizdavo kaip X-spindulių mašiną arba fluoroskopą, kad būtų galima matyti visą daiktą ir daiktų skeletą (griaučius). Leger kubistiniai ir abstraktūs darbai turi stiprų dekoratyvinį turinį ir turėjo įtakos architektūrai. Be abejo, pirmieji didieji kubistai yra du ispanai — Picasso ir Gris — ir du prancūzai — Braque ir Leger — pradėję naują erą po postimpresionizmo. Mes čia neminėsimė simulkmenų, t. y. gildesnių ar mažesnių įtakų vienos srovės kitai, svarbu susipažinti su istoriniais faktais plastikinio meno raidoje. Čia norėčiau pabrėžti, jog kartu su kubizmo sąjūdžiu architektai atsikratė senų gremėzdišku romantiniu stiliumi. Prasidėjo naujų stilių architektūros epocha. Tuo pačiu laiku prasidėjo funkcionali pramoninė daiktų statyba, automobiliai, lėktuvai, traukiniai pritaikomi savo funkcijos dvasiai, kartu ir elegantiškumo atžvilgiu tinkami socialiniam gyvenimui. Išnyko sunkios dekoracijos, ir jomis apkrauti baldai. Vietoj keturkampio primityvaus automobilio, atsirado "streamline" — lieknas, išreiškias greičio linijas automobilis, lėktuvas, žodžiu, pagamintas koks nors funkcijai pritaikomas daiktas, be dekoracijų — savo forma dailus ir viliojantis.

Futurizmas

Po pirmo pasaulinio karo staiga išsiveržė futurizmas, kurį reikia suprasti, kaip "ateities meną", įskaitant ir literatūrą, kuri nemažos įtakos darė poetams, rodos, ir Gertrudai Stein. Mūsųose atsirado "keturvėjininkų" judėjimas. Futurizmo sąjūdį sugalvojo italai: Balla, Boccioni, Carrà ir Severini. Šitie vyrai norėjo nervingąjį mašinų amžių pavaizduoti dai-

lėje. Kai kas teigia, kad karas, kuriam reikalingi nauji kariški išradimai, paskatino fizikus ir chemikus labiau domėtis pramone, pritaikant jai mokslinius išradimus. Neveltui šitie italai dailininkai susidomėjo "mašinų ir nervų" naujai prasidėjusia epocha. Kai kubistai (kiek anksčiau) ryžosi pavaizduoti enigmatinių daiktų visas puses kartu, tai futuristai bandė vienu kartu pavaizduoti pilną judesį šuoį, nelyginant mūsų laikais spalvų ir garsų demonstravimą mašinomis, televizijos — elektronikos principu. Muzikos ir spalvų sintezę pravedė ar ne pirmas Mikalojus K. Čiurlionis. Jis savo intucija suvokė, kad muzikos ir spalvų giminytė yra. Tada buvo teorinė sintezė, o dabar jau mechaninėmis priemonėmis siekiama to, ko anksčiau įsivaizduoti nebuvo galima. Čia reikia paminėti faktą, jog futuristai pažadino iš stagnacijos mechaniškų judamų daiktų gamybą, kad ir krutamų paveikslų tobulinimo technikas; televizija, aišku, rado kitus kelius, su futurizmu nieko bendra neturėdama. Tačiau šitie ir kiti sąjūdžiai skynė kelią toliau. Šiandien mes turime judamą skulptūrą, josios didieji vyrai, kaip Calder, Kearney, vienas šveicaras Tinguely ir kt. vysto monumentalių proporcijų mechanizuotą skulptūrą. Tapyboje po abstraktinės dailės, pradėjo vystytis mechanizuota dailė, pvz. Op art, linear-griežtų linijų juostų elementai. Futurizmas, kaip toks, yra miręs, bet jis buvo ateities išradimų, kad ir ne tiesioginis, pranašas, istorijos lapuose įspaudęs gilius pėdsakus.

Istorijoje pasiliko tik vienas liūdnas futuristų netaktas, tai tas, kad jie per greit ir pertolėnuėjo. Mat, futuristai paskelbė savo manifestą, prie kurių buvo ir Benito Mussolinis (tada socialistas) prisidėjęs. Savo manifeste jie skelbė: šalin klasika, — muziejai ir knygynai! Juos reikia sudeginti, nuskandinti! Praėjusių metų lapkričio 4 d. Italiją paskandino dumble, sunaikino daug neįkainuojamo

meno lobių. Futuristų svajonė išsipildė. Bet jų svajonė, kad reikia vietoj sunaikintų meno lobių, muziejus ir knygynus pripildyti futuristine kultūra — neišsipildė. Šūkis "Futurizmas triumfoja", savo atliko ir pasibaigė.

Miglota situacija liečia tris pagrindinius dalykus: 1) Intellekto kovą su diletantizmu, 2) Naujos formos, originalumo siekimas, ir 3) Reprerentacinė forma, be kurios jokia minties komunikacija neįmanoma su regimuoju pasauliu. Paskutinę kategoriją meno ir literatūros srityse palaiko visuomenės dauguma. Abstrakcija, kaip tokia, laisva nuo bet kokių iš anksto nustatytų prerogatyvų, nereikalinga sieti su bet kokiomis "idėjomis", kaip savaime grynai estetinį pasaulį.

Bet nereikia fanatiškai manyti, kad reprerentacinė forma pati per save yra bloga. Ir realistinė forma per amžius buvo reikšminga savo vietoje, lygiai taip reikšminga ir abstraktinė forma savo vietoje. Kad įvertinti mano kūrinį, mums nereikia nieko imti iš gyvenimo, nereikia net nieko žinoti apie jo idėjas ar tikslus. Illinois universiteto meno mokyklos dekanas Allen S. Weller, moderniojo meno šalininkas be kita ko taip pasisako:

"Bedaiktinis menas šiandien vaidina svarbų vaidmenį. Piliausia prasme humanistinis menas toks ir yra. Viskas ateina iš paties menininko kūrėjo. Mes turim užmiršti, kad humanistinis menas turi būti pagal žmogaus išvaizdą. Iš tikrųjų yra atvirkščiai."

Dr. V. Kavolis sako: "Kontrastui futurizmui, abstrakcijos ekspresionizmas prigijo labiausiai pramonėje pažengusioje visuomenėje ir konstatuoja pirmą didelį laimėjimą ypatingoje vaizdinio meno visuomenėje. Atrodo, prigęsta, kada patį pramonę sulėtėja kitose pasaulio dalyse ir tame procese palinksta universalinio meno stiliaus kryptimi. Tačiau neišklija jokio pramonės elemento civilizacijoje — iš tikrųjų siekia pašalinti visų temų pynę."

Italų futurizmas labai glaudžiai santykiavo su pramonės dvasia, pramonėje labiausiai atsilikusioje visuomenėje, o Amerikoje mechaniškas abstraktizmas lyg būtų pažangiosios pramonės simbolis.

Čiurlionis buvo nepastebėtas

Didžiojo plastikinio meno sąjūdžio epochos pradžioje liko nepastebėtas mūsų Čiurlionis, metafizinio meno fenomenas — muzikas ir dailininkas. Anksčiau negu gimė kitas radikalus meno sąjūdis, Čiurlionis jau pravedė ir daug ką išgąsdino savo nauja, abstrakčia dailės forma. Tik, žinoma, Čiurlionio kūryboje slypi metafizinė sintezė, kai kitų formose metafizinės dvasios nėra. Yra tiktai ži-

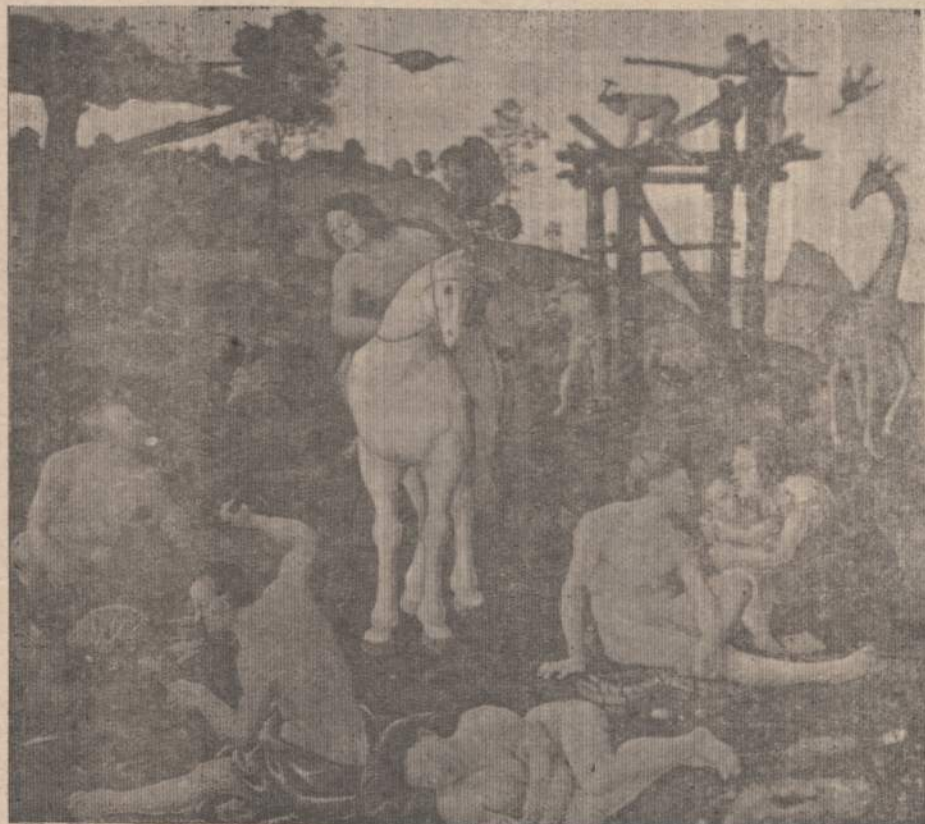
(Nukelta į 5 psl.)

DAIL. J. PAUTIENIUS

Iš šiandien atidaromos parodos Čiurlionio galerijoje Chicagoje.

"RESTORANE"

PIERO DI COSIMO

"VULKANAS IR AEOLUS"

Kanada pasiskolino parodai renesanso alegorinį paveikslą, vaizduojantį pagonių Rojų.

20- ŠIMTMEČIO ...

(Atkelta iš 4-to psl.)

banti bedvasė ir netautinė forma, sintetinis menas. Kandinskii priskiriama beveik pirmenybė bedaiktinės tapybos reikšmė, jog emocijomis galima taip pat išreikšti be jokios reprezentacijos kokių nors pažįstamų daiktų formas ar jų simbolius. Čiurlionis jau vėliau kitų buvo dešifruotas ir jo kūrybinė "paslaptis" atidengta,

kai jam už akių kiti užbėgo. Jis nebuvo įrikiuotas į naujo sąjūdžio eiles. O dėl to, kad tas savųjų išgastis ir nevertinimas Čiurlionio genijaus sulaikė nuo viešumos. Rusai Weber, Gabo Pevsner pasiliko pirmųjų abstraktistų avangarde, bet ne Čiurlionis.

Kandinskis didelės įtakos padarė amerikiečiams dailininkams, sužavėdamas savo dekoratyvine, kone prizmatine spalva, po to atsirado orfizmo idėja, kuri neilgai teegzistavo.

Orfizmas bazavosi prizmatinių spalvų pasirodymais, kaip mūsų laikais Mark Rotko šią idėją sukonkretizavo grynai spalvų psichologijos sistemon. Amerikiečių visiškai nepaveikė prancūziškas fuvizmas, kuris trumpai išsilaikė. Ispaniškas Dada šiek tiek amerikiečių dėmesį atkreipė, bet nepalikio čia pėdsakų.

Šio amžiaus pirmoje dalyje Amerikoje ant pirštų suskaičiuojami dailininkai pasuko avangardo mašiną į savo pusę,

tai Willem De Kooning, Jackson Pollock, Franz Kline, Philip Guston ir Mark Rotke. Jie pakeitė Amerikos meno charakterį. Jie pirmieji pradėjo neribotai dideles drobes naudoti. Tai buvo (ir dar tebėra) savotiškas jausmų susikaupimo momentas, kad besivaržantiems emocijų jausmams išsiliesti reikalinga erdvė, — didelių dimensijų laukas — drobė. Didelių drobių mėgėjai savo kompozicijas dažnai neužbaigėdavo sąmoningai, nes esą jose atsispindi dailininko emocijos apie pasaulį, kuriame jis gyvena. O tas pasaulis toks nepastovus, erzlus, žiaurus, nužmogintas, pateisina tapybą, kuri taip pat sutrupinta į šipulius, susmulkinta ir padalinta į sroves, sroveles, be ortodoksinės struktūros.

Naujoji avangardinė mokykla davė pradus ir veiksmo (action) tapybai, kuri savo tiesioginiu procesu nustato ir paveiklo reikšmę. Naujojo avangardo orbitoje atsirado olandų kilmės, mažai kam žinomas Piet Mondrian, kuris mirė prieš 20 metų. Jo darbai buvo pripažinti kaip naujos krypties abstraktas. Jis vartojo paprastas tiesias linijas (kaspinus) ir prizmatines spalvas, sprendamas subtilius santykius su spalvų ir linijų ritmu. Taip pat ir geometrinės jo formos bando spręsti naują taškinį grynumą, kad tapyba galutinai atitrūktų nuo konvencionalaus tapybinio stiliaus. Pagaliau priešla tokio laipsnio, kad tapyba ne-

(Nukelta į 5 psl.)

MŪSŲ ŽINGSNIAI

DR. JUSTINAS PETKEVIČIUS

(1920. 10. 6 — 1967. 5. 22)

Čikagą pasiekė liūdna žinia: pirmadienį rytą, New Yorke, po sunkios vėžio ligos mirė šviesos Sambūrio steigėjas Dr. Justinas Petkevičius.

Justinas (g. 1920.10.6. Kaune) teisininkas... Sūnus Tado Petkevičiaus, liberalo, demokrato, tarptautinės teisės docento Vytauto Didž. U-te Kaune ir Vorkutos kalinio... Anūkas Jono Jablonskio — Rygiškių Jono, bendrinės lietuvių kalbos kūrėjo... Kauno Aušros gimnaziją baigė 1938 metais ir stojo į Vytauto Didž. U-to Teisių Fakultetą, 1940 perkeltą į Vilnių, kur 1942 m. Vilniaus U-te gavo teisininko diplomą. Vokietijoje Tuebingeno U-te studijavo 1946 — 1948 ir gavo teisių daktaro laipsnį už disertaciją "Die voelkerrechtliche Bedeutung der Besetzung Litauens durch die Sovietunion". 1949 m. atvyko į JAV ir apsigyveno Bruklyne, dirbo draudimo kompanijoj. Vokiečių okupacijos metu veikė pogrindyje, Vienas iš akademinio jaunimo Sambūrio šviesos kūrėjų ir ilgametis Vyriaus-

sios valdybos narys (ištraukos iš Lietuvių Enciklopedijos).

Justelis, žmonos Lialės, motinos Julijos, sesutės Jonės, šviesiečių - Santariečių, draugų, pažįstamų ir visų nuliūdusių lietuvių. Justinas, Justeliu vadinamas dėl nepaprastai gero ir sugyvenamo būdo. Visi be išimties, kurie turėjo progos jį ar-

čiau pažinti jį mylėjo, mėgo ir gerbė, o jis visuomet buvo pasiruošęs kiekvienam padėti, patarti ir apdrausti nuo ligos, senatvės ir nelaimės.

Lietuvių tremtinių gretos JAV mažėja. Per paskutiniuosius metus šviesiečius ir santariečius paliko Skaistutis Šlapelis, Jurgis Jaks-Tyris, Julius Kaupas, Algimantas Mackus, Bronius Budginas, Brunonas Bušackis, Stasys Baltrūnas ir Justinas Petkevičius. Tai vis daugumoje senieji Tuebingeno šviesiečiai, šviesos Sambūrio steigėjai, lietuviško kultūrinio

gyvenimo skatintojai ir kūrėjai.

Justinas Petkevičius atsiskyrė iš mūsų tarpo. Jo nuoširdumą, geraširdiškumą ir gilų humanišką patriotiškumą nepamirš jo artimieji, draugai, pažįstami ir visi lietuviai, kurie turėjo progos jį arčiau pažinti.

Kraujo neišmatuosi
Skausmo neišdalinsi
Žilvine, Žilvinėli,
Ką pasirinksi?

— Kas yra duota, kas yra išrinkta?

— Žemė duota, mirtis išrinkta.

(Algimantas Mackus)

Dr. Justinas Petkevičius (stovi 4 iš kairės) šviesiečių tarpe. (Sėdi iš kairės į dešinę: Petras Tunkūnas, Margeris Jesaitis, Vilius Pitkunigis ir Jonas Valaitis. Stovi iš kairės į dešinę: Jurgis Jaks-Tyris, Petras Jurkštas, Algimantas Gureckas, Justinas Petkevičius ir Aleksandras Dundulis).

20- ŠIMTMEČIO ...

(Atkelta iš 5-to psl.)

teko reikšmės: viskas paverčiama į mechanizuotas sistemas, pagaliau nukrypstant nuo estetinių sąvokų. Kaip kiti, taip ir Modrian reagavo į modernųjį gyvenimą labai jautriai. Bet kartu jis ieškojo išeities iš įsigalėjusio abstraktistų avangardo chaoso. Jis ieškojo tvarkos, bet atrado, ir jam nepasisekė. Tvarkos ir vienybės kriterijaus, atrado, niekad nebus, nes meno šaltiniai keičiasi be paliovos.

Spalvų ir muzikos konfliktas

Chicagos Meno Instituto Alumnų dr-ja buvo surengusi įdomią programą, — pademonstravo spalvas ir garsą ekrane. Visa tai vyksta televizijos principu. Kiekvienai spalvai naudojamas atskiras prožektorius, pvz. vienas prožektorius į ekraną paleidžia raudoną spalvą: apskritus rituliukus. Antrasis — įsvirkščia mėlynos spalvos taškelį. Šioms spalvoms susidūrus, įvyksta tarytum sproginimas. Garsas žiauriai didelis, maurojantis, ausims nepakenčiamas. Spaulvos smarkiai juda, raitosi, kaip Aurora borealis — šiaurės šviesos. Iš tų spalvų išsivysto visokios šmėkliškos formos, net atpažįstamų daiktų galima pastebėti.

Bet reikia sutikti, jog elektronikos ir fizikos mokslas kažko siekia — vis ką nors nauja atranda. Tačiau mechanizuotas menas ligi šiol nepareidė estetinių bei humanistinių vertybių.

Iš viso tą vakarą buvo pademonstruota 20 filmų. Man nepadarė jokio įspūdžio.

Minėjau tikrai tuos dailininkus, kurie pradėjo didžiulius sąjūdžius ir kartu su jais mokyklas. Pagal jų atradimus tūkstančiai mėgėjų, net kopijuotojų dirba, norėdami "išmokti", kaip reikia kurti abstraktinius darbus. Mėgėjų dabar dar daugiau atsirado, nes abstraktiniame mene nereikia mokėti piešti. Net kai kurios mokyklos nemoko piešimo, tikrai teorijų apie modernųjį meną, kurio gal niekas gerai nesupranta. Tenka konstatuoti, kad net psichiatrinėse ligoninėse bando daryti abstraktinius darbus. Nereikia stebėtis, kad taip daug nesąmonių prirašyta ir prikalbėta apie abstraktinę dailę. Tose nesąmonėse yra ir tiesos. Vienas dalykas aiškus, kad tikrai tie dailininkai išsiskiria iš masės, kurie turi savo asmenybę, talentą ir atšokę nuo bendros mišrainės. Pionieriai sukūrė naujas mokyklas, kuriose mokosi tūkstančiai nežinomųjų. Iš daugelio jau minėtų kraštutinių dailės formų, kurios per kuone 60 metų triumfavo ir kai kurios jau mirė, pasiliks tiltas ateities kūrybai, o medžiagos naujam menui prasidėti gal netruks?

Baigiant norėtusi tarti žodį kita apie mūsų lietuvišką dailę Amerikoje, lygiagrečiai su Amerikos bei Europos meno raida.

Daugelis lietuvių dailininkų ėjo ir tebeina meno mokslus Amerikoje. Nėra abejonės, kad negalima išvengti svetimų įtakų, bet tas ir nėra būtina svarbu. Yra vidutinės kartos dailininkų, kurie savo tėvynėje ir svetur mokėsi, tačiau lietuviškos dvasios neprarado. Tokių mes turime net keletą, pvz., Vytautą Igną, V. Petravičių, A. Dargį, A. Tamošaitį, ir kt., kurie išeivijoje palaiko lietuviško epo ir meno gyvybę.

P. S. Paskaita, skaityta Meno studijos klasei 69 meno galerijoje 1967 m. gegužės 8 d.

BAIGIASI PARODŲ SEZONAS

Čiurlionio galerijoje Chicagoje bus paskutinė dail. J. Pautiečiaus paroda šį sezoną. Ateinantį rudenį prasidės naujas parodų sezonas, naujosios Čiurlionio galerijos vadovybės rankose. Š. m. spalio mėn. 27 d. Čiurlionio galerijai sukanka 10 metų nuo jos įsikūrimo. Č. g. globėjų ir jų direktorių pastangomis, nėra abejonės, bus paminėta ši reikšminga estetinės kultūros židinio sukaktis.

ŠEŠIOS ROŽĖS

Škotas įeina į gėlių krautuvę.
— Norėčiau rožę savo sužadėtinei. Prašau, kaina?
— Šešios rožės penki doleriai.
— Ką tamsta manai, kad aš šešias nuotakas turiu?

AR PASIDARYSIME..

(Atkelta iš 3-čio psl.)

daugiau sveria ir yra labiau išsivystę. Greitesnis augimas ir vystymasis vyksta ypač dabar po karo. Vidutiniškai ūgis padidėja dviem centimetrais kas 10 metų. Reikia manyti, kad tai yra higienos ir gyvenimo sąlygų pagerėjimo išdava. Galima tvirtinti, kad šių laikų jau-

nimas įvairiuose kraštuose yra aukštesnis apie 15-20 centimetrų, negu buvo 19 šimtmečio viduryje.

Dabar vaikai ir intelektualiai yra labiau išsivystę, negu buvo prieš 100 metų. Taip pat anksčiau ir subręsta. 18 šimtmečiuje Europoje mergaitės subrędavo 17-18 m. amžiaus, dabar subręsta 13-14 m. amžiaus. Naujagimiai daugiau sveria ir savo svorį padvigubina apie mėnesiu anksčiau. Anksčiau jiems išdygsta dantys ir sutvirtėja kaulai. Keistas paradoksas: dabar jaunuoliai anksčiau sustoja augti negu būdavo seniau, tačiau užauga žymiai aukštesni. Kiekviena generacija yra aukštesnė už buvusiąją.

Kas bus toliau? Ar tos tendencijos panašiai pasireikš ir ateityje? Ar šis reiškinys bus nuolatinis, ar kada pasikeis? Jeigu bus nuolatinis, tai po kelių tūkstančių metų žmonės virs gigantais. O gal kadaise ant žemės ir gyveno žmonės milžinai? Antropologas Koeningswald rado, kaip spėjama, žmogaus žandikaulį su dantimis, kurie yra 10 kartų didesni, negu šių laikų žmogaus žandikaulis ir dantys. Po to rasta jau daug panašių didelių dantų. Kas buvo jų savininkai? Kodėl visose legendose ir mituose — graikų, indų, kiniečių, actekų — kalbama apie milžinus, gigantus ir ciklopus?

(Pasinaudota "Gazeta Bialostocka")

Leo Kvečas

Minnesota Twins žaidėjas Dean Chan- ce moka gerai mesti sviedinį.

BIZNIERIAI, KURIE GARSINASI "NAUJIEŅOSE" — TURI GERIAUSIA PASISEKIMA BIZNYJE — GARSINKIS IR T. U.

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNEŠPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1530 Bedford Avenue, Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muštai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	73 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	250 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5764
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS ST.	—	475-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	717 W. GRAND AVENUE	—	381-8997

STEBUKLINGAS VAISTAS

Diekusijos dėl medaus gydančių ypatybių tai aprimsta, tai iš naujo išskyla, sukeldamos milijonų žmonių susidomėjimą. Net garsus vaistas aloes neuztemdė auksinės košelės garbės (mat, ir aloes paruošiamas su medumi ir vynu). Ir taip yra nuo tūkstančių metų. Medus yra labai vertingas nuo neatmenamų laikų. Viėni traktavo jį kaip labai didelės vertės valgomą produktą, o kiti jį naudojo kaip veiksmingą vaistą nuo visų negalavimų.

Per daugelį amžių vyko tyrimai ir stebėjimai. Per tą visą laiką mūsų žinojimas apie bites ir medaus ypatybes žymiai padidėjo. Tačiau pagrindinis klausimas pasiliko be galutinio atsakymo. Ar medus yra tik didelės vertės maistas, ar taip pat ir gydomoji priemonė?

Susiduriame su nuomone, kuri šitą saldų produktą stato į eilę stebuklingiausių medikamentų. Daug rašoma apie jo apsaugojančią įtaką širdžiai ir kraujo apytakai, gydymui nuo skilvio nerūgštingumo ir perdidelio rūgštingumo, taip pat ir kitų virškinimo tako ligų, dėl greitesnio žaizdų gijimo ir kt. Literatūroje randama aprašymų apie medaus naudojimą gydymui sužeistų kareivių laike paskutinio karo. Naudotas jis taip pat dėl gydymo fiziniai neišsivysčiusių vaikų arba su mažakraujystės reiškiniais.

Daugelyje pasaulio kraštų šimtuose mokslo istaigų darbovietėse su šimtais mokslininkų — gamtininkų ir gydytojų buvo daromi ilgi ir įkryūs tyrimai. Kokie rezultatai? Na, tai priklauso. Patvirtinta plačiai išplitusi nuomonė, kad medus gali būti plačiai naudojamas medicinoje gydymui daugelio ligų. Tačiau kartu konstatuota, kad medus nėra toks produktas, kuris galėtų gydyti visus negalavimus. Tad bandymas priskirti kokių tai nepaprastų ypatybių yra aiškus perdėjimas.

Medus gaunamas iš gėlių nektaro. Jis turi 75% cukraus (daugiausia paprasto), kuris lengvai ir greitį įsigauna į kraują. Todėl organizmo nusilpimo nuo persidirbimo atveju arba po ligos yra gera jėgų atstatymo priemonė. Be cukraus meduje yra nuo 0,25 iki 3 nuošimčių azoto junginių ir, be to, mineralinės substancijos (potašo, fosforo, sodos, vapnos) ir vitaminų (A, C, D, B1, B2, B6, PP, H, K, pantoteno ir folio kwaso)

Meduje randamas kvasas yra lygus organiniams kvasams: obuolių, citrinų, pieno, vyno ir kt.

Medaus 1 kg. turi 3,216 kalorijų, t. y. du kartus daugiau negu turi kiaušiniai, tris kartus daugiau negu liesa jautiena arba veršiena mėsa. Iš to matome, kad medus yra nepevaduojamas maistas sunkiai dirbantiems asmenims, sportininkams ir taip pat sergantiems širdies negalavimais. Yra žinomi atsitikimai, kad širdimi negaluojujantieji bitininkai — nusilpimo atvejais — paimdavo du šaukštus medaus ir po trumpos pertraukos vėl galėdavo dirbti.

Pats nektaro rinkimo procesas yra labai įdomus. Pastebėtas, pavyzdžiui, toks reiškinys: tam tikrame plote bitės staiga nutraukia nektaro rinkimą. Kodėl? Ilgą laiką neturėta tikslaus atsakymo. Pagaliau paaiškėjo, kad priežastis yra paprasčiausia. Bitėms pasitaiko surasti gėlių duodančių nektarą su vertingesniais cukrais. Kitas pranešimas. Bitininkai išaiškino, kad bitės sistematiškai vengia tų gėlių, kurių nektare mažai tėra vitaminų.

Nektaro rūšių skirtumai yra labai dideli. Yra gėlių, kurios duoda nektarą turintį 90% vandens, ir taip pat tokių, kurių nektare vandens randame 24%. Vyšnių ir alyvų žiedų nektare vandens yra 85%, o Krino liepose ir paprastose rūtose 35 — 40%.

Šitoje srityje dar vienas aspektas. Laike paros avietės žiedas "produkuoja" 16,1 mg. nektaro, o sietos liucernos — 0,83 mg. Bitės sugeba atskirti gėles pilno saldumo ir turtingas maistingomis dalimis, sugeba taip pat apie tai reikalingas informacijas perduoti savo draugams.

Pardavimui turima įvairių medų. Vyrauja įsitikinimas, kad geriausias medus yra iš liepų. Šita nuomonė greičiausiai atsirado dėl prekės išvaizdos, kuri turi grynai auksinę spalvą. Ką kitą sako mokslo tyrimai. Pavyzdžiui, Vokietijoje prie Liubeko yra 200 ha liepų miškas. Paaikėjo, kad toje apylinkėje medus turi specifinį kvapą, kuris ne visiems konsumentams patinka. Panašiai yra ir kai kuriuose Lenkijos rajonuose. Analizės įrodyta, kad mūsų vadinamas iš "liepų" medus tikrumoje yra mišinys. Tikri žinovai vertina tamsų medų. Tačiau kiekvienas medus

Fotografai specialistai pripažino, kad paveiksle matoma 19 metų Elizabeth Kallmyer yra fotogeniškiausiaji mergaitė, siekianti JAV gražuolės titulo.

yra geras. Tik mums jis ne nuo kiekvienos ligos padeda.

(Pagal "Gazeta Bialostocka")

L. Kvecas

Kas gera viščiukams, gali būti gera žmonėms

Toronto universiteto prof. Dr. Glen McDonald pranešime North York mokyklų tarybos posėdyje pasakė, kad padaryti eksperimentai (bandymai) su

viščiukais, jiems išvirkščiant "atminties vaistų" atrodo bus naudingi ir žmonėms. Mokiniam apie 10 metų amžiaus bus galima išvirkšti atminimo vaistų (memory drugs) ir jie paskui galės atsiminti visa, ko bus pamokyti mokyklose, tuo budu dramatiškai padidindami savo mokslinius gabumus. Viščiukai tatau jau įrodę.

"NAUJIENOS" BOLŠEVIKAMS
A RAKŠTIS JŲ AKYSE

KODEL KUMSKIS PRALAIMĖJO?

Šis klausimas rūpi kiekvienam lietuviui. Giliąsias pralaimėjimo priežastis rasite aprašytas Dr. K. SIDLAUSKO knygoje AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA. 102 psl. Kaina \$1.50. Dr. Sidlauskos knyga galima gauti NAUJIENOSE. Knyga bus išsiųsta, jei atsiųsite čekį arba Money Orderį tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted Street, Chicago, Illinois 60608

Dešimts ar daugiau egzempliorių užsisakiusiems platintojams duodama nuolaida.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdrauotiesiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas: nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Tsupomęją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijū. Kreipkitės į kuopu veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A1 rūšies stako lentų ir namams materiolu.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Dailininkas - senyn, jo darbai - jaunyn

Šiandien atidaroma dail. J. Pautieniaus paroda

Šį šeštadienį, gegužės 27 d. 7:30 val. vakaro Čiurlionio galerijoje, 5620 So. Claremont Ave., atidaroma dail. Juozo Pautieniaus tapybos (aliejaus) paroda. Išstatoma arti 50 pasakutinių trijų metų darbų.

J. Pautienius nebe tas, koks buvo prieš 16 metų, turint galvoje ne jo amžių, bet jo darbo progresą. Nors dail. Pautienius eina senyn (ir mes visi), bet jo tapyba jaunėja, technika tobulėja. Impresionistinės spalvos 60% vaidina svarbiausį vaidmenį, spalvos jam yra viskas. Jeigu nebūtų tokio spalvų ritmo, kokį jis išgauna savo paveikluose, tai atrodytų, jog Pautienius neturėtų ko pasakyti ar ką nors gražaus sukurti. Prieš dešimtą metų dailininkas naudojo špaktelį, todėl gaudavosi mozaikinis efektas, kirčiuota, kieta technika, per daug pointelistinė. Vėlesnieji Pautieniaus darbai net spalvingesni, ryškesnis koloritas, laisvai spalvos paskleidžiamos, geriau suderintos, tarytum vien tik spalvų ritmo simfonija. Pautieniaus paveikslų spalvingumu kiekvienas gali pasigėrėti ir tai yra jo didžiausia dovana. Formos tikslumas jam yra antraeilis dalykas, nes paskutiniuose darbuose, ypač gėlių tapyboje, pvz., "Gėlės tarp kadugių", "Viesulas" ir kt. paveikslai įgauna abstraktinį pobūdį. Čia jau dailininkas išgyvena emocinį momentą, kartu ir pati kompozicija įgauna stiprų įdėsį, ypač "Viesulo" nedidelio formato paveiksle. Kaip jau sakyta, "Gėlės tarp kadugių", labiau dekoratyvinis darbas, net naujas posūkis į erdvės išnaudojimo terena. Paveikslas "Moterys sau-

lėje su lietsargiais" vis dar Pautieniaus įprastinės tradicijos tęsinys. "Restorane", paveiksle prie staliuko lauke sėdi kelios ligūros. Šviesos centras fone už medžių, o pirmame plane šešėliuose sėdi prie kito stalo vyriškas siluetas. Labai gerai išlaikyta paveikslu visuma. "Trys moterys", "Gėlės ir vaisiai", pastarasis paveikslas melsvo ir violetinio kolorito kompozicija, atliktas labiau impresionistiniame stiliuje. "Bičių aviliai" ir "Vaisiai", tai naujausi Pautieniaus paveikslai.

Didesnę parodos paveikslų dalį sudaro naturmortai — gėlės ir vaisiai. Bet žiūrint į šiuos paveikslus iš tolo, atrodo, kad jie tapyti teptuku, tačiau žiūrint iš arti, matai, kad dailininkas naudoja visokias priemones: dalinai špaktelį, teptuką ir pirštus. Visa šita technikos kombinuotė sudaro vieningą spalvų sąskambį: kiekvienas pigmento taškelis reikalingas. Be jo paveikslas neturėtų gyvumo kibirkštelių, iš kurių susidaro spalvų poezija.

Iš peizažų ši karta tikrai keletas yra. Vienas tu gamtovaizdžių yra "Audra ateina" — vienas iš stipriausių kompozicijų. Be to, išstatoma keletas portretų, jų tarpe dail. V. Petravičiaus portretas ir kelios figūrinės kompozicijos.

Reikia pridurti, jog dail. J. Pautienius turi menininko asmenybę, savo stilių, savo skonį, kuris ir davė šiam patinkamą.

Paroda surengė Amer. Liep. Dailininkų Sąjunga.

Paroda tęsis tikrai kelias dienas, nuo šio šeštadienio iki antradienio, gegužės 30 dienos. m. š.

"Žmogus ir jo pasaulis"

Montrearyje, Kanadoje, balandžio 28 d. buvo atidaryta pasaulinė paroda "Expo 67" — "Žmogus ir jo pasaulis", tai didžiausia pasaulinė paroda ir didžiausia meno paroda, kokia dabar yra šiame kontinente. Meno paroda įrengta \$3,000,000 kainavusiame muziejuje arti Place d'Accueil, 200 tapybos darbų, kilimai, skulptūra, knygos ir ikonos, atgabentos iš 20 pasaulio kraštų. Šį meno turta saugo ginkluota sargyba. Parodos pavadinimas padalintas sekamai: "Žmogus ir jo darbai", "Žmogus ir jo vizijos", "Žmogus ir begalybė", seka per atskiras galerijas. Pavaizduojami periodai, kontinentai, skirtingi stiliai. Čia sutelkta kelių amžių meno ir žmogaus kultūros atsiekimai. Į parodą atgabenta geriausi pasaulio meno eksponatai, paskolinti iš muziejų bei privačių rankų. Tikrai Louvro muziejus nesutiko užsienio išvežti Samotrako "Sparnuotos pergalės" (skulptūra). Menas apima 4,000 metų laikotarpį, didelių aspiracijų laimėjimų išdavus. Didžiojoje galerijoje yra juodo granito statula Amenhotepo (c. 1400 p. m. e.) atgabenta iš Kairo. Monumentalus baroko stiliaus Austrijos imperatoriaus Leopoldo I biustas iš Vienos muziejaus. Iš Kalkutos — moteris rašo (11 amž. akmeninė skulptūra). De Kooningo "Motėris II" ir kiti atstovauja skrypiui "Žmogus ir meilė; 15 amž. Arras kilimai, Van Dyck iš Ermitažo muziejaus, Wm. Blake "Adomas ir Ieva" ir t. t.

"Žmogus ir jo konfliktas" galerijoje parodoma žmogaus nušėlymas, politinės išdavystės, mokslo vaizdai. Picasso "Verkianti moteris", Delacroix "Geidijai griuvėsiuose", Francis Bacon "Žmogus ir mėsa", Rembrandto "Šventas Petras užsigina Kristaus". Šis paveikslas mokslininkų pripažintas, kaip vienas iš geriausių religinių meno kūrinių (iš Amsterdamo muziejaus). Italija mažai tedavė meno kūrinių tarptautinei galerijai. Ji renesanso meną išstatė savo skyrituje.

JAV išstatė 52 darbus. Sovietai atsiuntė 13 kūrinių, kurie užsienyje nebuvo rodyti. 4 iš Ermitažo galerijos. Prancūzija davė 28, Vokietija — 12, Japonija — 10, Anglija — 14, Olandija 8, kitos po mažiau.

Yra momentaliausios skulptūros, Šveicarijos paviljone visas skyrius duotas Jean Tingnely mechanizuotai skulptūrai, kuri savo mechanizmu primenanti šveicariškus laikrodžius. Italų paviljone yra 12 pėdų skersmens Arnoldo Pomodoro sferinė skulptūra iš žibančio metalo.

Expo 67 surengta Pasaulinė paroda ryšium su 100 metų Kanados sukakties paminėjimu. Savo didumu ir paviljonų gausumu pralenkia visas Amerikos kontinente buvusias parodas. Vien paviljonų architektura labai įdomi, simbolizuoja moderni modernaus gyvenimo būdą. Paroda sudaro modernaus miesto vaizdą prie šv. Lauryno upės, netoli Montrelio miesto.

Parodą verta pamatyti. Baigsis š. m. spalio 27 d.

Menas ir politika — pavojingas dalykas

Meno pirklys teisme

Žmonės, nesuvaldydami savo emocijų, negalvodami, daro tai, ką jiems pripumpuoja į galvas tam tikri elementai, patenka į nemalonę. New York Times praneša, kad meno pirklys Stephen Radich savo galerijoje Manhattane surengė skulptoriaus Mark Morrel parodą, kurioje, be daugelio kitų prieš Vietnamo karą nukreiptų eksponatų, buvo viena konstrukcija, išniekinanti JAV vėliavą. Vėliava apvyniota retėžiais ir prikabinta ant kryžiaus, lyg kartuvių kilpoje.

Buvo grojamos melodijos protestui prieš karą.

Žmonės, sužinoję, kas toj parodoj dedasi, pradėjo siųsti pasipiktinimo laiškus autoriui ir pačiam meno pirkliui. Skulptorius tuoj atsikirto, kad varžoma kūrybos laisvė. Teismas pažiūrėjo, jog čia jokia kūryba, bet politinė propaganda. Radich pasisamdė advokatą. Byla buvo svarstoma geg. 5 d. Skulptorius atsisaukė į "autoritetus", kad jie padėtų jam iš bėdos išlysti.

Pagal JAV įstatymo 1425 sk. bausmė numatoma \$500 arba 60 dienų kalėjimo už viešą vėlavos išniekinimą.

Birželio 3 d., šeštadienį, "69" Meno studijos studentų paroda atidaroma 7:00 v. vak., 2612 W. 69 gatvė.

Šiais metais Meno studija turėjo daug naujų studentų. Kiti jau antrus metus tęsia studijas. Buvo sustiprintas mokytojų bei lektorių sąstata.

Ten pat rytoj baigiasi dail. G. Žumbakienės, H. Blyskio ir P. Aleksos paroda.

DAIL. J. PAUTIENIUS

Iš šiandien atidaromos parodos Čiurlionio galerijoje Chicagoje.

"AUDRA ATEINA"

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MAY 27, 1967